

دەس دوستىغىنى، تارىخىي تەغدىدەشلىغىنى ھورمەت
لەۋاتىدۇ. شۇنىڭ ئۈچۈن ئەگەر ماڭارۇ خىست بەر-
سەڭلىرى، معن لە سەڭلىرىنىڭ نامىدىن ئاغامىز مېدەت.
خان شېرىمقولۇقا ۋە شۇكىشى ئارقىلىق پېپىدى بىش-
تەمىز ئاسقاد ئاقايىپۇقا، بىزگە كورسەتكەن چۈكتۈرسە.
صەميمىيە تالىگى ئۈچۈن ئالىي ئېھىتىرام بىلدۈرمە كېلىمەن.
بىزنىڭ قۇرىنداشلىغىمۇنىڭ چاراڭلىق ساداسى ئەسر-
لەردەن - ئەسرلەرگە ئالقىپ ياخىرسۇن » دېدى ۋە
جانابى شېرىمقولۇڭ سەڭىسى قۇچاغلىشىپ قۇل ئېلىشتى
ئۈچۈشىشتن كېيىن، ھېچىت تەرىپىدىن تەييارلا ئىغان
ئادىي زىياپەت ئوتکۈزۈلدى.

ئىبراھىم پاست

ئاقدىرلىك - ئاق يول

قرغىزستان دىيارىغا بىرىجى قىتم ئوز ئانا تلسىدا بېسىلىپ چىقـ.
قان «ئىتتىپاڭ»، گەزىستىن چىزىن تەبرىكىلە بىز!
بۇ سوپۇماۇڭ گەزىتەمىزنىڭ يورۇق كورۇشى، بولۇپمۇ قوشۇمـ
چەرۇس تىلىدا چىقىشقا باسىلىغانلىقى، ياش ئەذلادىمىزنى سىلىـ
روھتا تەربىيەلەشتە كەرنەكلىڭ رول ئۇينايىدۇ.
ياش دولتەمىزنى بىرىكتە تەرەققى قىلدۇرۇپ، مىللەتلەر
دوسىلىخىن مۇستەتكەملەشتە، سلىمەزى، يېزىنەمىزى، مىللەـ
مەندىنىتەمىزى، ئانا ۋە تىنىمىزى كەڭ ئامىخا تونۇشتۇرۇشتـ
زۇر ھەسسە قوشىدۇ دەپ شىنىمىزى.
قۇرقۇزستاننىڭ 40 مەڭھا يېقىن ئۇيغۇر خەلقنىڭ مەتبۇناتىـ
بۈلغان تەشىالىعنى قاندۇرۇشتا، ھەرسىداشلىق ھەرىدىنى چاچقان
جومەۋدىيەت باشلىقلرىغا، گەزىتىنى شىلەپ چىقىۋاتقان يولداشتـ
لارغا تەشتە كۈرپېتىپ، ئىشلىرىغا ئاق پول تىلە بىز.

تۈرسۇن ھاجىم قۇرىانى

نَالَاصْدِنَ نَاصِيَهُ ثُرْفَهُ، حَامِسَتَهُ نَاصِيَهُنَّ.

ئالامېدىن رايونى، ئالا- تو سوْخۇزىنىڭ ئۇيغۇر
جا ماشتى نامىدىن قرغىزستان تارىخىدا ئۈنچىغا قېتىم
ئۇيغۇر تىلدا چىقۇراتقاڭ «ئىنتىپاڭ»، گېزىنىڭ يورۇق
كۈرۈشى حۇناسىسىتى بىلەن، گېزىنىڭ تەھرىراتىنى قىز-
غۇن تەبىرىكلىپ، سىنەت دارلىق بىلدۈرىمەن.
«ئىنتىپاڭ»، گېزىنى ئۇيغۇر خەلقنىڭ ئۇدېي - ئادەت
ئەدەبى - سەنئەت، مەدەنىيەتنى قايتا تىكلەشتە ئا -
ساسى دەل ئوبىنلىپ، خەلقىمىزنىڭ سەياسىي سەۋىيە -
سىنى كوتۇرۇشتە چۈڭ خىزمەت قىلسادۇ دەپ ئىشەدز -
چە بىلدۈرىمەن.

م. شېرىيەقۇلۇق «كىرۋۇ» نۇيغۇر جامائى بىلەن.
يە. پۇگۇرپىلۇقنىڭ خوتۇ سورتى.

بىلە، ئەرەبستان پادشاھىنىڭ تەكلىۋىگە بىنائەن
ھەج قاشقا ئېلىپ كېتىۋاتىمەن. نۇرمۇھەممەتكە
ئوخشاش بىلەمەك ئۇيغۇر كادىرىلىرى بىزگە كېرەك.
بىز بىرئاتىنىڭ بالىسىرى. بىز ئۇيغۇر خەلقىنىڭ ھەققا-
نى ئىشلىرىغا تۇققانچىماق تۈرگۈسىدىن تۈرۈپ قا-
رىيەز. شۇنداقلاه ھېنىڭ سىلمەركە نسبىتەن قىلغان
كېچىككىنە ياخشىلىق ئىشىمى ئۇنىتۇمىخىشكىلار، مېنىڭ
ئۇيغۇر خەلقى ياخشىلىققا - ياخشىلىق بىلەن جاۋاب بې-
رىدە يەيدىغان خەلق دېگەن ئويۇمىنى يەنە بىر قېتىم
ئىپاتلىدى. خۇدايم بۇيرىسا بۇ قېتىمىقى ھەجدىن
مېدەتخان ھاجىم بولۇپ قايىتىمەن. شۇ ۋاقتا سىلمەركە
يەنە كېلىمەن، ھازىرچە سىلمەركە ئۆز نامىدىن بۇ
بىر پادچە گىلەمنى ئېلىپ كەلدىم. ھوکۈمىتىن ئون
مىڭ سوم ئاخچا ئاچراتىم. ئاز دېمەي قوبۇل قە-
لىشكىلارنى سورايمەن» دېدى. مېچىتتا ھايانالا-
نىش پەيدا بولدى. يۈزلىپ قوللار دۇئاغا كوتۇرۇلدى.
نۇرمۇھەممەت كەنجى : « بىزنىڭ ئاغامىز، قىرغە-
زىستان زۇقادقى كېتىشتىنىڭ رەئىسى مېدەتخان شە-
رىمەقولوڭ بىزگە، ئۇيغۇر «ئىتتىپاڭ» جەھىپىتىگە ھور-
مەت بىلدۈرۈپ كەلدى. بۇ يەردە ئاغامىز ئۇيغۇرلار
بىلەن قىرغۇزلارىنىڭ مىڭ ڈىللارغا سوزۇلغان مۇقەد-

13- ماي بىشكەڭ شەھرىگە يېقىن يېزىلارنىڭ بىرى «كىدوڭ» كولخۇزىغا سېلىنغان يېڭى مېچىتتا جۇمە نامدۇر ئىنچىلىغان «كىدوڭ» ئۇيغۇر جامائىتى قرغىزستانەن ھو- كۆمىتى ۋۇقۇرقى كېڭىشىنىڭ رەئىسى مېدەتھان شېرىيە- قۇلۇۋ بىلەن ئۈچۈمىشتى.

ئۈچۈمىشتى، قەنت ناھىيەسىنىڭ ھاكىمى، نۇۋە پوکىدوڭ كاپىزلىق كېڭىشىنىڭ رەئىسى ۋە قرغىزستان ۋۇ- قۇرى كېڭىشىنىڭ دېپۇتاتى، قرغىزستان ئۈيغۇرلىرى جۇمەھۇرىيەتلەڭ «ئىتتىپاق» جەمیتىنىڭ رەئىسى نۇرمۇھەممەت كەنجلەر قاتىماشتى. شېرىيەقۇلۇۋ ئاھايىتى كېچىك پېلى، كەمنىرىن ئالدى مېچىت جامائىتى بىلەن قول ئېلىپ كورۇشتى. مېچىتىنىڭ ئىمامى ئابدۇ- جاپىدار حاجىم ھورمەتلەڭ مېھماڭقا مېچىتىنىڭ قۇرۇ- لۇشى ھەقىقىدە سونلەپ، مېچىتىنىڭ يېڭى تۈچەت تىك- كەن بېفىنى كورۇشكە تەكلىپ خىلدى. ھورمەتلەڭ مېھماڭ مېچىت ئېچىگە كىرگەندىن كېيىن، جامائىت بىلەن ئىككى رەكت ناماز ئوقۇدى. ئابدۇجاپ- پار حاجىم قۇرئان تلاۋەت قىلىپ، ئاللا دىن شېرىيەقۇ- لوۋنىڭ ھەج سەپرسىنىڭ ئوڭۇشالۇق بولوشنى تالىدى. مېچىتىنىڭ مۇتىۋەللەسى نۇرمۇھەممەت حاجىم توظىتى ئوغانى : قرغىزستان جۇمەھۇرىيەتى كېڭىشىنىڭ رەئىسى شېرىيەقۇلۇۋنىڭ ھەجىگە مېڭىش ئالدىدا بىزىنىڭ مېچىتىمىزنى قە ئۇيغۇر جامائىتەتچىلىگىنى يوقلاپ كەلە- شىگە چەكسىز مىتىن ئىدارەتىنىڭ بىلدۈرۈپ، دىمەن 1956- ژىلى مۇشۇ مېچىتىنىڭ ئورنى بىزگە شېرىيەقۇلۇۋ جاناپلە- دى ئېلىپ بىرگەن ئىدى. بىز شۇنچىلىڭ خوشال بولى- دۇقىكى بېشىمىز كۆكە يەتتى. شۇڭلاشقابۇ مېچىتى شې- درىقۇلۇۋ ئامىدىكى ئۇيغۇر مېچىتى دېسەكىو بولىدۇ. بىز ھەرۋاقلقى ئامىزىمىزدا قرغىزستان ھوگۇ منىگە ئاتاپ دۇئا قلىۋاتىمىز. ئۇيغۇر بىلەن قرغىز قىدىمى تارىختىن قېرىنداش بولۇپ ئوتىمەن مىلادەتلىر. سىزنىڭ بىزگە كورسەتكەن بۇ خەيرخالقىنىڭ قرغىزستاندا ياساۋا- تىقان 40 صاف ئۇيغۇخەلقىنى ئىتايىن خوشال قىلىدۇ، بۇ بىزنىڭ قېرىنداشلىق رسىتىمىزنى تېخىمەن چېكىتىدۇ، دەپ ئىشىنىمەن. ئۈلۈق ئاللا قرغىز ئىدىگە ئامەت بىر سۇن» دېدى.

مېدەتھان شېرىيەقۇلۇۋ : « قرغىزستان كوب مەلە- لەتلەڭ دولەت بولۇنى ئۇچۇن، يېڭى قۇرۇلۇقىغا- رىمای كونستىتۇتسىيە ئاساسىدا مىلai ھوقۇق، دە- نى ئەركىنلىكىنى قوغداش بويىچە بىر قانچە ياخشى ئىش لارنى قىلىدى. كېلىچەكتە بۇ ئىشلارنى يەنەن ۋۇقۇرى دەرىبىگە كوتۇرىدۇ. بىز، كومەنستىلار زەھەرلىپ كەتكەن خەلقىمىزنى دىنىي تەلىماتلار بىلەن تەر- بىيەلەپ، ئادەملەر خۇلقى - مىجمەزىدە ئۆزگەرىش

سیاست

دوستیاں ملی ختاید انسان حقوقی سنگ

هازىر دۇسپا بويىچە ئاتوم - يادرو سىنىخغا قارشى
ھىرىكەتلەر كۈچىپ، يادرو قۇرالىغا ئېگە كوبالىگەن مەمە.
لىكەتلەر ئاتوم سىنسىنى تۇختىشى توغرىلىق خەلق ئارا
كېلىشىمكە ئىمزاچە كەن بولسىمۇ، خىتاي هو كۈمەتتە -
ئىڭ لوبىئور پولىگو سدا ئۇزلىكىسىز داۋام قىلىۋات -
قان يادرو سىناق رادىئاتىسييە تەسىرى يالغۇز زىد -
مەن ئېگاسىرى بولغان ئۇيغۇر خەلقىغىلا ئەمەس، ئۇز -
لارغا يېقىن خوشنا قازاقستان، قرغىزستان، ئوزبە -
كىستان قاتارلىق دۆلەتلەر كەمۇ بالايى - ئاپەتلەر
كەلتۈرمەكتە.

بۇ توغرىلىق «ئازاتاسق» رادموستاسىيەسى 1994-ژىل 7-ماي كەچكى ئاڭلىتىشىدا: «خىتاي 70 دولەتنىڭ يادرو سىنىغىنى ئوتکۈزۈمىسىڭ توغان بىرىدىكى تەكلىپلىرىنى رەت قىلىپ، داۋامىق سى-نالق ئوتکۈزۈمى كەتكە. شەرقىي تۈركىستان لوبىنۇر ئەت. راپىدكى دەھشەتلىك ۋاقىئە چېرىنوبىل حالا كىتدىن 100 ھەسسه ئارتۇق حالا كەتلىكىنى ئېلىپ كەلمەكتە. يادرو سىنىغى نەنجىسىدە تۈرپان، خوتىن، يەكىن، قەشقەرلەردە باللارىنىڭ ئولۇمى 80% بېتىپ، 250 مىڭ ئادەم ئولگەن. مەيسپ بولغانلارنىڭ ئېنىق سانى يوق. بۇنىڭ سىرتىدا چىڭراداش دولەتلەرگە يەتكفۇز-گەن ذىياغلىرى ئېنىقلانماقتا. ھەسلىخەن: قازاقستان، قوغۇزستانلاردا باللارىنىڭ مەيسپ تۈغۇلۇش ئەھۋا-لىرى سادبو بولۇپ، ژىلدىن - ژىلغا كوبەپەكتە. ئىكەنلۈك بۇزۇلۇپ كوكتاتلارغا زىيان يەتىمەكتە. حال لارنىڭ ئولۇمى ئوسىمەكتە. مۇندىن 5 ژىل ئىلگىرى بېجىن ستۇدېتلىرىنىڭ زوراۋانلىققا فارشى چىققان ئاممىؤىي مىتىنگىسى بولۇپ ئوتتى. بۇنى بېجىن هوکۇ-مىتى قۇراللىق باستۇردى. مانا ھازىرئىش تاشلاش، نا-رازىلىق ھەرىكەتلەر مەملىكتە بويىچە كەڭ قانات بېتىپ، ئاممىؤىي خەلقنىڭ نارازىلەغى پەيدا بولماقتا.

ئوتىخەن ژىمای 600 دىن ئارتۇق ئىش تاشلاش نارازىلەغى بولغان ئىدى. هوکومەت بۇنىڭ ئۈچۈن يۈزلىكىن ئادەمنى ئولتۇرۇپ، ئىككى يۈزدىن ئارتۇق كىشىنى تۈرمىگە تاشلىغان. چوڭ شەھەرلەردە ڈۈركۈزۈلگەن نارازىماق ھەرىكەتائىرنى، تىنچلىقنى ساقلاش قىسىملىرىنى كو-بەپ، قىسم كورىتىش ئارقىلىق باستۇرماقلىق بولۇۋا-تىدۇ. خىتاي هوکۇمىتى قانچىلىك كۈچ ئىشلەتسىۇن، خەلقنىڭ نارازىلەغىنى باستۇرالمايدۇ. خىتاي ئەختىدار-نى قانچىلىك تەرەققى قىلىرى دېپسىۇن، خىتايدا ئىشتادى-سىز ئۆسىمەكتە. هوکومەت مال باها سنىڭ ئۆز-لۇكىسىز ئۆسىمەكتە. هوکومەت مال باها سنىڭ ئۆسۈ-شىنى ئۆز سىتاستىكىسىدا 45% دەپ كورسۇتىكىنى بى-لەن، ئەملىيەتتە 50% ئاشقان. بەزى ئورۇنلاردا يېمەك - ئىچىمەك 50% ئۆسکەن بىلەپ بىلدۈردى. مۇنداق ئاڭلىتىشلار كودۇنۇشتە ئاددى بولغۇنى بىلەن، ئانا ۋە تىنھىزنىڭ ئىستىقلالىيەتىنى قولغا كەلتۈرۈشتە چوڭ ئەھمىيەتكە ئېگە. بۇ خىل ئاڭلىتىشلار خەلقىمىزنى تېخسىز دەھلەندۈرۈپ، ۋە تىنھىزنىڭ مۇستەھلەك كەپرسىنى تېزلىك شتۈرىدۇ.

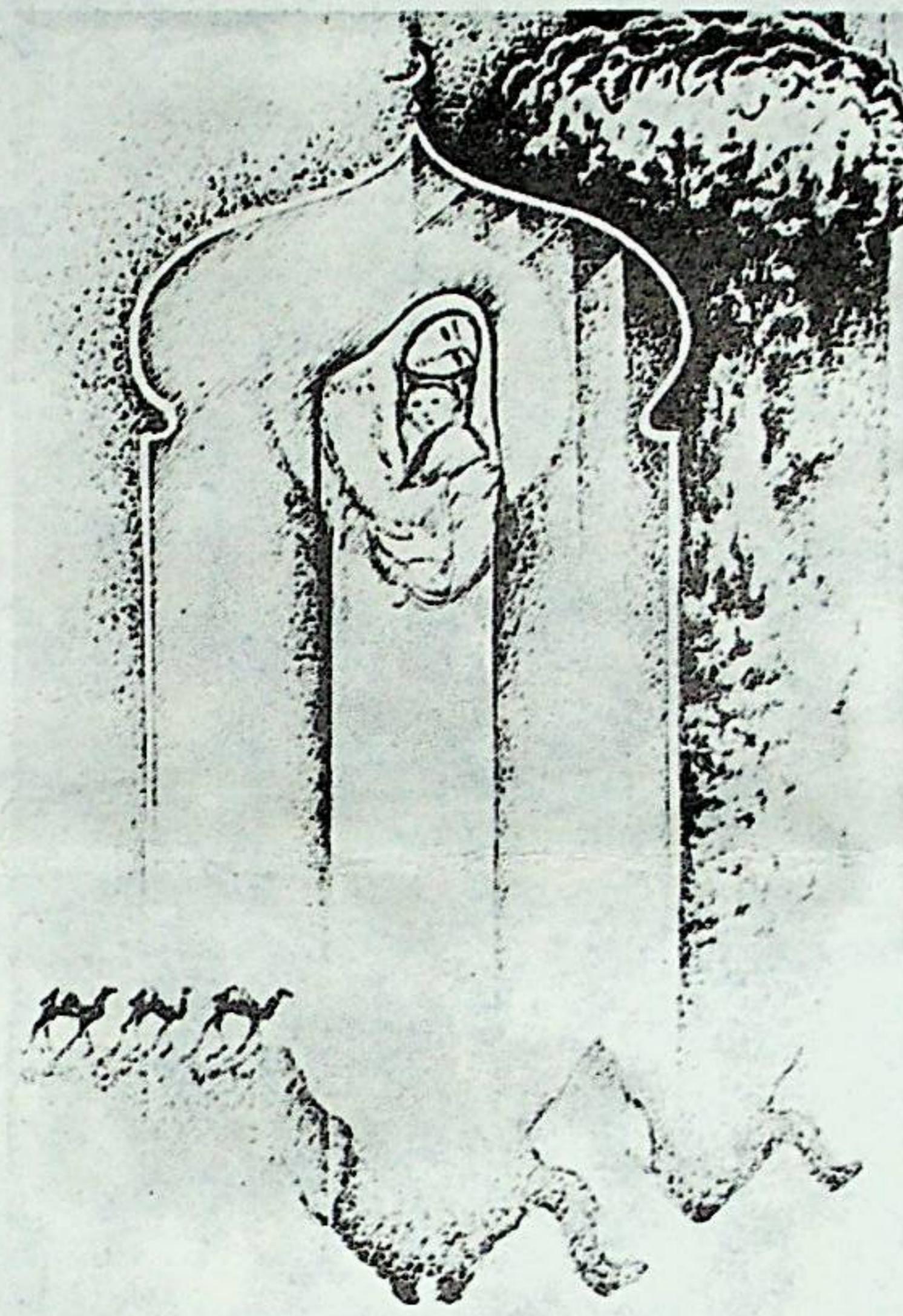
ئېرىادىم قاسىم

لە مەھى ئادەم ئۈرگىن ئۆبىدپ، ئۇز كۈلىنىڭىنى ئەرگىن پىخر قىلىش هو قولۇقىغا بېكىتىسىز ئەرگىنلىكىنى دە ئەخبارات ئىزدەش، تېپىش ئەخبارات قۇق ئۇز ئىستاقىشقا تو سقۇنىسىز يېلىنىش ئەرگىنلىكىنى دە ئەخبارات ئىزدەش، تېپىش ئەخبارات ئۇز شەپىيە لەرىنى دەولەت چېخاۋالىرىدىن قەئى ئەزەرەمەر قانەراق ئۇسۇللار بىلدەن تەرىغىپ قىلىش ئەرگىنلىكىنى ئۇز ئېمىرىكە ئەلمىدۇ، (ئەمە مۇسۇش ئەلەدە، ئېنسىادىن ھەممە قىلاق دەيكلەتىسىسىنداش 19-ماددىسى،)

قۇرغۇز جۇمهۇرىيىتى نىستقلالىگەن، ئىنسان ھوقۇقى مەسىلىنىڭ بويىچە دەلەتلەر ئارا شەۋىئامە ۋە كەلسىشىلەر، ئۇمۇمىيۇزلىك ئېتىواب قىلىنغان خەلق ئارا ھوقۇق نورىمىرى ۋە پىرىنسېپلىرىغا مۇۋاپق قۇرغۇز جۇمهۇرىيىتىدە ئاساسى ئادەم ھوقۇقى ۋە ئىركىنلىكى ئېتىواب قىلىندۇ ۋە كا- بىلەتلىك بېرىلىدى. (قۇرغۇز جۇمهۇرىيىتى كۆنستىتۈتسىيەسىنىڭ ۱۶ - ھادىسى)

ئۇيغۇز خەلقى يالغۇز ئەمەس

خٰتٰي هو کوئِ متی، سو ڈبت دولتی پار چلینی پ،
بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

من. باباجانۇۋەنىڭ «ئىنسان ھوقۇقىنى قوغداش» پلاياسىنىڭ
فوتو نوسخىسى.

١٩٦ - ڙيلى پادشاھغا قارشى ئېسياندا يېڭىلگەن
تىرغىز قېرسىد اشلىرى سۈزمۇ بىزىنىڭ ۋە تىشىمىزدىن باش پانا
لآپقان، ھازىر ئۇ لارنىڭمۇ سانى ١٥٠ ھىڭ ئەتراپىدىكى
لەپۇسقا يەتتى. بۇ قېرسىداش مىللەتلەر تارىھىدا ھېچ-
لەپان بىر-بىرىنى ساتقان ئەممەس، ھۇندىن كېيىن طەم
وۇنداق بولمايدۇ. ھاناس ئاتىمىزىنىڭ دۇشەمنى كىم بولغان
ولسا، بىزىنىڭمۇ دۇشەمنىمىز شۇ. بىز ئۇيغۇر خەلقى
لەفۇز ئەممەس، بارلىق ئىنساھىپەر ۋەر دۇنيا ئەھايى
سەز تەرىپىتە.

مُؤْذَه پِه رخان قُوربان
ئېرىڭىم ياسىت

ИЗ ИСТОРИИ УЙГУРСКОГО НАРОДА НА ТЕРРИТОРИИ СРЕДНЕЙ АЗИИ И КАЗАХСТАНА.

С территорией Средней Азии и Казахстана уйгурский народ связывает многовековая история, которая протекала в едином потоке со всеми населяющими этот край народами. Только после разделения некогда единого Туркестана на Восточный и Западный в 19 веке маньчжуро-китайской империей и царской Россией, уйгуры оказались разделенными на две части. Основная масса осталась на своей исконной родине Уйгурстане (Восточный Туркестан), а другая в пределах Средней Азии и Казахстана (Западный Туркестан). В зависимости от политической ситуации народы этих двух близких в этнокультурном плане регионов, переселялись из одной стороны в другую, что отчасти наблюдается и в нынешнее время.

В конце 1991 года мы стали свидетелями переломного, исторического события. На Алма-Атинской встрече глав республик, входивших в СССР, было официально заявлено о прекращении существования СССР и подписано соглашение о создании Содружества Независимых Государств (СНГ).

На политической карте мира не стало, мало сказать государства, прекратила свое существование целая эпоха в истории человечества, начавшая, как принято говорить, с "выстrela Авроры". В силу своей грандиозности и противоречивости, с наличием как положительных так и отрицательных факторов, это государство оставило нам свою великую историю, повлиявшую на целые поколения людей, на судьбы государств и народов. Реальность сегодняшнего дня вызывает интерес и стремление проанализировать и разобраться во многих "белых пятнах" нашей истории.

В так называемой семье братских народов оказалась и часть уйголов, называвшихся до недавних пор советскими.

Октябрьская революция, несмотря на то, что вопрос ее свершения является противоречивым, сыграла как известно, свою положительную роль в судьбах многих народов бывшей царской России. Находившимся в колониальной зависимости и на различных ступенях общественного развития, в частности народам Средней Азии и Казахстана, да и не только им, она дала государственность и разрешила, хоть и на первых порах многие социально-экономические трудности. И нельзя не учитывать того фактора, что огромное количество людей искренне поверили в возможность осуществления провозглашенных Октябрем вполне гуманных идей. С другой стороны, особенно с истечением времени, они стали жертвами авантюристов, одержимых осуществлением своих догматических, варварских замыслов.

О МЕЖДУНАРОДНОЙ КОНФЕРЕНЦИИ В КИРГИЗСКОМ РЕСПУБЛИКЕ ПОСВЯЩЕННОЙ "КУТАДГУ БИЛИГ" ЮСУФА ХАС ХАДЖИБА.

В прошлом году с 19 по 23 октября в Пекине состоялась Международная конференция о поэме выдающегося уйгурского поэта и философа Юсуфа Хас Хаджиба. Она посвящена 975-летию со дня рождения мыслителя.

Организаторами конференции являются Институт философии и Институт литературы национальных меньшинств Академии общественных наук Китая. Хозяева Международной конференции поставили перед собой задачу: способствовать сохранению и развитию наследия уйгурской классической литературы, в частности, дальнейшему углубленному исследованию "Кутадгу билиг".

На этом форуме приняли участие более 50-ти ученых из США, Германии, России, Казахстана, Киргизии, Японии, Монголии и самого Китая.

От Казахстана участвовали кандидаты филологических наук Моллаудов Саут и Махпурев Валерий. Из Киргизии - член корреспондент НАН Республики, доктор философских наук, профессор Нарынбаев Азиз. Он выступил с докладом: "Юсуф-Хас-Хаджиб о мироздании и его гносеология".

Участники конференции заслушали и обсудили более 40 научных докладов. Были опубликованы 46 тезисов, докладов на уйгурском, китай-

ском и английском языках. Гости форума выразили благодарность хозяевам за хорошую организацию.

Член кор. НАН рес. кыр., доктор философских наук, профессор
А. НАРЫНБАЕВ

Эта была страшная политика направленная на уничтожение целого народа и многие уйгуры спаслись только тем, что вынуждены были изменить свою национальную принадлежность. Впрочем изменение 5-ой графы в паспорте практиковалось и в последующие годы, ибо клеймо недоверия преследовало уйгуров вплоть до недавнего времени.

Сегодня честные имена возвращаются людям, ставшим жертвами необоснованных репрессий периода 30-40-х и начала 50-х гг. На страницах кыргызской печати продолжается публикация списков реабилитированных. Не трудно заметить, что по крайней мере одну треть в каждом из указанных списков, составляют имена и фамилии с окончанием "ахун" (например Илахун, Маматахунов). Подобное окончание в именах и фамилиях присуще, как правило, исключительно уйгурам, и в тоже время нужно отметить, что оно распространено далеко не у всех.

Проведенный таким образом сравнительный анализ, еще раз дает нам определенное представление о том, в кой мере сталинские репрессии затронули уйгурский народ.

В годы Великой Отечественной войны наряду со всеми народами СССР, воевали на полях сражений и тысячи сыновей уйгурского народа. Своим бесстрашием и героизмом прославились герои Советского Союза С. Лутпуллаев, М. Якубов, а участник польского партизанского движения К. Шарипов за свою храбрость и геройзм был удостоин ордена "Золотой Крест" ПНР.

Рассматривая историю советских уйгуротов поэтапно, остановимся на застойном периоде, накопившем также немало проблем.

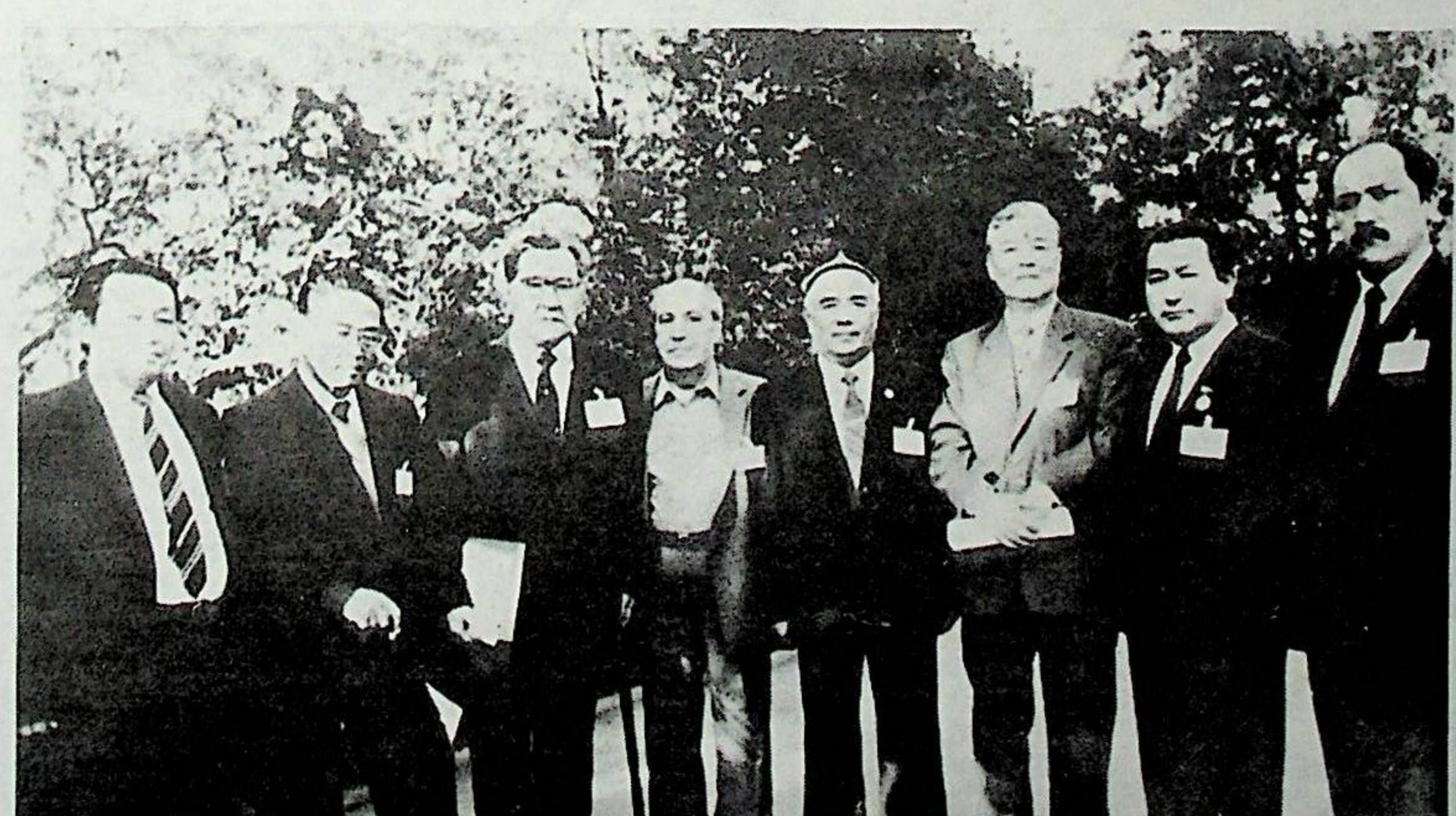
Командно-административные методы управления, кризис системы, непосредственно отразились на всех сферах общественной жизни. В стране господствовали все те же лозунги и догмы, одним из которых был известный постулат о полной решенности национального вопроса, результаты которого сказываются и по сегодняшний день. В глубоком национально-культурном кризисе оказались все без исключения народы страны, а особенно такие малочисленные как уйгуры.

Будущее любой нации, как известно, в культурном и образовательном потенциале ее подрастающего поколения. Уйгурская молодежь имеет сегодня весьма призрачное представление о национально-культурных традициях своего народа и его истории, а родным языком владеет разве что на бытовом уровне. Не будем скрывать и того, что уйгурской молодежи не так-то просто было поступить в высшие учебные заведения пройдя через сито вузовских приемных комиссий. И как следствие, низкий процент людей с высшим образованием. По данным 1979 года на 1000 человек взрослого населения страны в среднем приходится 100 лиц с высшим образованием, среди уйгуротов всего 40, то есть в 2,5 раза ниже союзного уровня.

Все отмеченные выше негативные явления не привлекли бы к себе столь тревожного внимания если бы уйгуры имели свою государственность на своей исторической родине как например немцы, турки или корейцы. Сегодня нет советских уйгуротов, они стали гражданами суверенных государств все увереннее проводящих свою внешнюю и внутреннюю политику ход которых, так или иначе повлияет на их положение.

Мы освободились от давлений над нами идеологических и моральных принципов, стараемся реально оценивать не только прошлое, но и настоящее. И в этом наверное самое главное, когда вещи называются своими именами, когда все больше во главу ставятся только общепринятые ценности. Но было бы конечно лучше если бы в то же время вовремя вносились коррективы в имеющихся погрешностях и очень ответственно и взвешено принимались решения. Именно ответственность и терпимость необходимы всем в столь сложное время. "Гражданский мир и межнациональное согласие" - таков девиз нашего президента А. Акаева, к которому, несомненно должны присоединиться все здравомыслящие силы не только у нас, но и во всем мире.

Гайрат Музаппархан.

ском и английском языках. Гости форума выразили благодарность хозяевам за хорошую организацию.

на фотографии с лева на право:
В. Махпурев, С. Моллаудов, А. Аткур,
И. Турсун, Б. Короглу, А. Нарынбаев
Х. Назогдорчи, Н. Юклам.
г. Пекин

خۇلاسلاب ئېيتقاندا ئۇيغۇرلارنىڭ تۈنگى كورگەزمى
ھەممە جەھەتنىن كۆپچىلىكتە ياخشى تەسرات قالدۇرى
پەرھات ھاشروۋۇنىڭ ئوغانى دەلىشتات بىلەن تەڭكەش قى
لىپ چالغان ئۇسسىزلىق دەلىرى، تورگەزىمە قاتتاشچىلە.
رىئى ئۇسسىزلىغا جەلىپ قىلىپ، تورگەزىمنىڭ ئېچىلىش
مۇراسىمىنى چوڭ بىر بايرامغا ئايلانىدۇرۇۋەتتى .

الله اعلم

قرغزستان جۇمھۇرىيىتتىنەڭ پېزىدىپنى ئا. ئاقا-
يېۋىش 1994-زىمۇي 4- ماي چىقارغان رەسمى پەرمانى
بويىچە، قرغزستان جۇمھۇرىيىتتىنەڭ تاشقى ئىشلار ھىنسى
ئىرى ئېدىنان قارابايپۇ ئوز ۋەزىپىسىدىن بوسىتلىپ،
ئۇنىڭ ئورسغا سابق قرغزسەندرۇھى سەرسەر تاشقى
تى ئىشلار مىستىرىلىكىدە مەسئۇلىيەتلىك ۋەزىپىلىرىنى
ئاتقۇرۇپ كەلگەن، كېيىنكى زىماللىرى ئاقشى ۋە كانا -
دىدا قرغزستان جۇمھۇرىيىتتىنەڭ تولۇق ھوقۇقلۇق
ۋە كىلى بولۇپ تۈرغان، تاشقى ئىشلار مەسىلىرىدە چوڭ
تەجربىگە ئېڭە روزا ئوتۇنبايپۇا قرغزستان جۇمھۇردى -
يېۋىش تاشقى ئىشلار مىستىرى ۋەزىپىسىگە تەينلەندى

شەدقىي قۇركىستان ياۋروپا بىرلىگى خەلق ئارا ≡ ۋىختىلاردا ≡

«یاۋروپا شەرقىي تۈركىستانلىقلار بىرلىگى» ناڭ باش
كانتۇرى ئۆممەر قانات 1993-زىل 9-ئاينىڭ 13-كۈنى گېر-
ماسېھە چاقىرىلغان «21-ئە سىردىكى تۈرۈك دۇسياسى»
غا نەزەر، دېگەن ماۋزۇدكى خەلق ئارالىق ژىغىنغا تەك-
لىپ بىلەن قاتىشىپ، ڏىغىن قاتتاشچىلىرىغا شەرقىي تۈر-
كىستان دەۋاسىنى تولۇق ئاڭلاشتى.

يەنە مۇشۇرۇمۇسىدە 10-ئاينىڭ 10-كۈنى گېرمائىيەدە ئېچىلغان «ئراق تۇرۇ كىمەتلىرى ۋە دۇنيا تۇرۇ كاسىنلىق ئۆتكۈشى، بۇگۇنى، ئەتسى، دېگەن ماۋىزۇدىكى خەلق ئا- رالىق ئاسىمى مۇھاكىمە ژىپىشقا قاتشىشپ «شەرقىي تۈر- كىستان تۇرۇ كاسىنلىق ئاتا ژۇتى، تۇرۇك مەددەن بىتىنىڭ بوشۇگى، شۇنداقلا تۇرۇكلەر تارنضىدا تۈبجاققىتم دوولەت قۇرغان ۋە سۇلتان سۇتۇق بۇغراخان بىلەن ئىسلامىيەتكە ئۆتكەن مۇقەددەس تۈپراقتۇر. شەرقىي تۈركىستان

خەلقى 1933- ژەملى ۋە 1944- دەلىلىرى ئىككى قېتىم ھۇس.
ئەقىل شەرقىي تۈركىستان جۇمھۇرىيەتىنى قۇرغان. بايدى.
سىغىمىز ئاي يۈلتۈزلىق كوك بايراق. ئامما بۇ مۇستە-
قىل جۇمھۇرىيەتلەر سوۋېت ئىتتىپ اقىشىڭىز ھەرسى ۋە

سەپاسى ھۇجۇمى بىلەن مەغلىوب بولدى. 1949- ژىانى
قىزىل چىن شەرقىي تۈركىستاننى سىشخال قىلغاندىن بېـ
رى، بىز ۋەتەن سىرتىدىكى شەرقىي تۈركىستانلىقلار
يابىراقدارىمىز ئەپسىسا يۈسۈپ ئالىپ تېكىنتىڭ باشچىلەـ
غىدا اىللەي مۇستەقلەسىق كۈرەشلىرىمۇنى ئۆزچىل داـ
ۋاملاشتۇرۇپ كېلىۋاتىمىز دەن تۈركى قۇرىداسىدـ

زىمېرىنىڭ بىر سات كۈرەش سېپىمۇنگە قوشۇلۇشىنى ڈە
بىزگە ياردەمde بولۇشىنى سەسىمى ئۆزمۇت قىلىمەن!» دېدى.
ئۆمىر قانات يىھەن 1923-زىيى 10-ئاينىڭ 31-كۈنى
گۈرمائىيەدە چاقىرىلغان «تۈرۈك دۇنياسىنىڭ ئۇيغۇرغۇشى،
دېگەن ماۋىزۇنىكى خەلق ئارالىق رىغىندا سوزگە چىقىپ
شەرقىي تۈركىستاننىكى ھازىرقىي مىلاي زۇلۇمنى ۋە شەر-
قىي تۈركىستان خەلقىنىڭ مۇستەمانىكىگە قارشى ئې-
لىپ بارغان ھەققانى كۈرەشلىرىنى نەپسلى تونۇش-
تىۋىرىدى.

ئۇنۇ تالاپىدىغانلىقنى ئالادىدە تەكتىلىدى. ئۇ سۈزدە
مۇزىپىنى ئۇنىشىۋەرەش جەربىسى «ئېتىپاق» جەممە-
پېتىنىڭ كورسەتكەن پائالىيەتلرىنى ڏۈفۇرى با-
حالاپ، كورگەمىزىنى ئۇنىشىۋەرەشتا چوڭ ھەسىسە
قوشقاڭ ئۇيغۇر جامائەتچىلىكىگە ۋە مۇزىپى خادىمە-
لەرىغا مىنەتدارلىق بىلدۈرۈپ، كورگەمىزىنىڭ ئېچە-
لىشى بىلەن تەبرىكلىدى.

ئۇيغۇر «ئىتتىپاق» جەمبىتىنىڭ مۇئاڻىن دە -
 ئىسى نىزامىدىن سەھەت كورگەزىمىنىڭ قانچىلىك
 ئەھىسەتلىك ئىكەنلىكىنى تەكىنلەپ، كورگەزىمە قاتى-
 ناسچىلىرىغا تەشەككۈر ئېيتىش بىلەن چەمانلارنى
 كورگەزىمە زالىغا تەكلىپ قىلدى. ئۇيغۇر سازلىرى -
 نىڭ ياكۇرىغان ساداسى بىلەن كورگەزىمە ئىشىكىگە

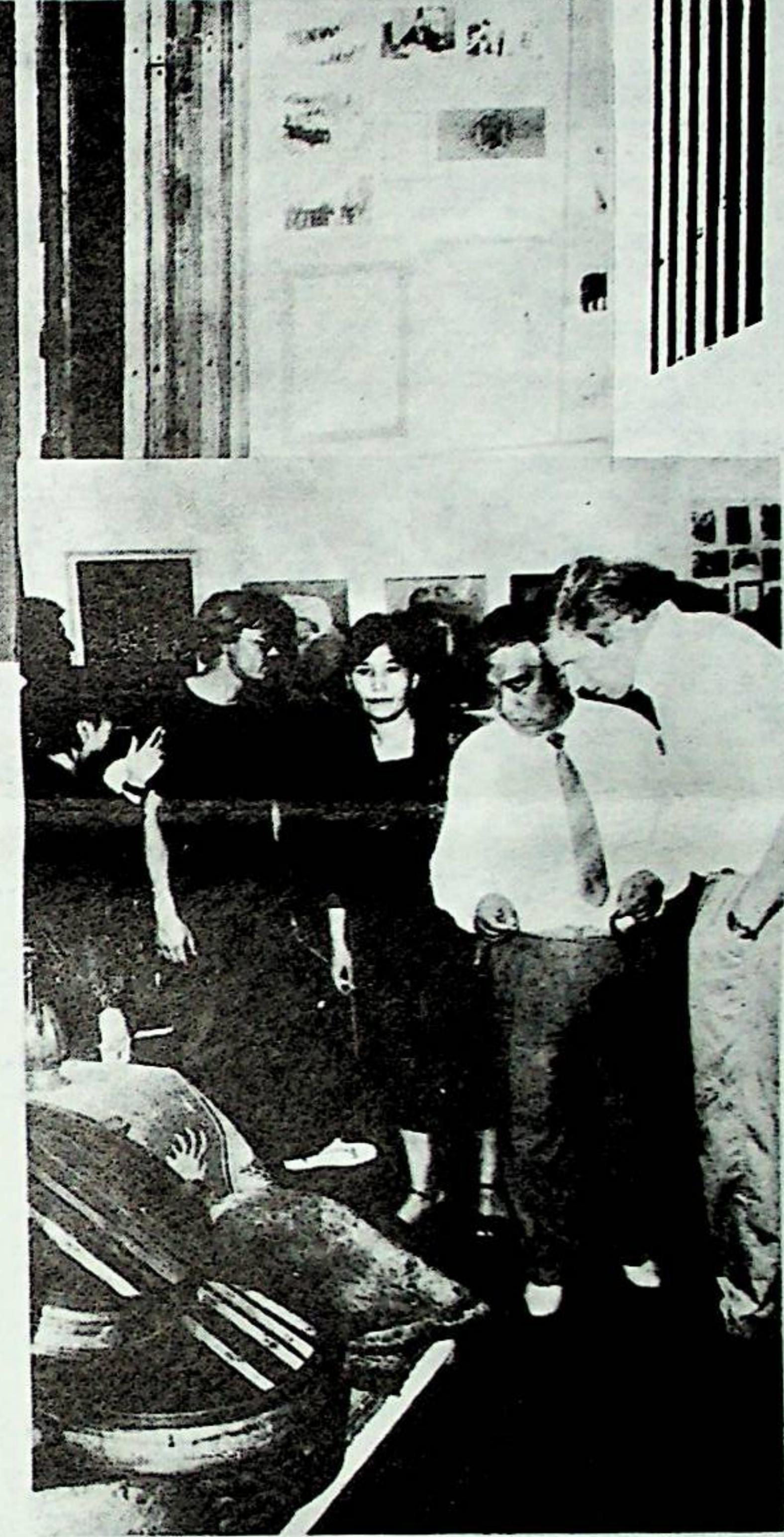
مکتبہ ایضاً فتووٰ سُوریٰ

تارتالغان يېشل لېنتا موتۋەر ئاتىمىز، ئۇذۇش ۋېـ
تېرىنى ئاپلىمەت ئاكارۇز يېـ تەرىپىدىن قىيىغاڭدىن
كېىن كورگەزىمە باشلانىـ.

قرغزستان مەددەنیەت مەنستىرىنىڭىز ساپق
مەنستىرى، قرغزستان ئەسەرە - ئە تىقلەرىنى ساق
لاش جەمىيەتنىڭ رەئىسى قۇندىچالوۋا كۈلىپا: «بۇ -
چاققان كورگەزمه ئۇيغۇر خەلقى بىلەن قرغز خەلقى -
ئىڭ ئەزەلدەن قان قېرسىداش خەلق ئىكەنلىكىنى
ئىپاتلاپ، بۇ - بىرى بىلەن تېخىمۇ يېقىنلاشتۇرىدۇ.
مانا مەن بۇڭۇن سىلەرنىڭ كورىنەكلەنە ئالىم، مىلى
قەھرىان، دولەت ئەرباپلىرىڭلارنىڭ رەسمىلىرىنى
كورۇپ، ئۇلارنىڭ پائالىيەتلىرى بىلەن توپۇشۇشقا
مۇيەسىسىر بولدىم. مۇزىكىلارنىڭ ئىچىلىشى بۇ تەضى

«ساۋاھ مال». مۇندىن كېيىن تېخىمە كۆپ ئىشلادىنى روياپقا چىقىرسىڭلارغا سىشىنەن» دېدى، ئامېرىكە لىق كېن پاترسون: «مەن بۇ كورگەزىمىدىن ئۇيغۇر خەلقىنىڭ مەددەسىتى، ئۇتمۇش تارىخى بىلەن تۈنۈشۈپ-سلا قالماي كوكىمى مېدىاللارغا تولغان ئۇيغۇر خەلقىنىڭ ئۇرۇش ۋېتىراىلىرى، نۇردۇن باباجانوچ ئوخشاشىش ۋۇ- قۇرى دەرىجىلىك شىپاكار، رەخەت ئاكا قاتارلىق پېشىھە دەم ئەرسىلىرىڭلارۋە ئاتاغلىق فۇتبولىست مۇ-

سایپا ببلەن تۈنۈشىنانلىقىم نۇچۇن چەكسىز خوستال بولدۇم. صەن ئۇلارنىڭ يۈزلىرىدىكى تەبەسىم شاتانلىقىنى كورۇپ، ئۇيغۇرلارنىڭ قانچىلىك خۇشخۇي خەلق ئىكەنلىگىنى ھېسى فىلدىم. مەن ئەندى قەيەردە بول.- ماي ئۇيغۇر خەلقنىڭ ھەممە ئىشىغا ئامەت تىلەيمەن» دىدى. تارىخ پەنلىرىنىڭ دوكتوري، پروفېسسور، ئېتىۋى- گراف كلاۋىدىبا ئانتىپىنا : «ئۇيغۇر خەلقى قول ھۇنەرلىرى بىلەنلا پۇتۇن سۈرۈك مۇزىيىنى ئۇيۇشتۇرالايدىكەن، سى- لەرنى ھۇنەرچەمەتنىن ھېچكىمگە سېلىشتۈرۈنى بولمايپ- دىكەن» دەپ، ئۇيغۇر خەلقنىڭ قول ھۇنەرۋەنچىلىك سەئىتىنى ژۇقۇرى باھالىدى.

کورگەزمنىڭ ئېچىلىشى مۇراسىمىغا قىرغۇزستان ھو-
كۈمىتىنىڭ مەسئۇل خادىملىرى، سُلەمى زانلار، ھەر صە.
لمەت مەددەشىت مەركەزلىرىنىڭ دەھبەرلىرى، چەت-
ئەللەڭ پېھمانلار، بىشكىڭ، قارابالتا، توپقاق شەھەر.
لرى ۋە ئۇنىڭ ئەتراپىدىكى يېزا، رايونلاردىن كەلگەن
ئۇيغۇر ئاھالىسىنىڭ ۋە كىللەرى، شۇنداقلا رادىبو ۋە
گەزت مۇخېرلىرى قاتىاشتى.

کورگەزىنى فەۋۇنچى مۇزپىيەن ئەمەن سۈددىرى
ئۇدو زوۋا ژىپېك كىرىش سوزبىلەن ئېچىپ، تەبرىڭ
سوزنى قرغىزستان مەددەنىيەت مەنستىرلىكىنىڭ مۇ-
زېپىلار مەسىسى بوبىچە سەسئۇل خادىمى ئىسانالا-
پىۋ قۇناق ئەلىگە بەردى. ق. ئىسانالىپىۋ ئۆز نۇۋەد-
تىدە مەددەنىي مىراسلارنى كۈز قارچۇغۇنەزدەك ساۋ-
لاب، ھەرمىللەت مەددەنىيەتىنى تەرەققى ئەتتۈ-
رۇش پەزىدىنىتەنەزىنىڭ ھازىرقى سەياستى ئىكەنلە-
گىنى، مەددەنىيەتەنەزىنىڭ كۆئۈل بولىمەي ئالغا باسال.
سایدۇغانلىقەنەزىنى چۈشەندۈرۈپ، خەلق سانىغا
قاراپ ئەمەس، مەددەنىيەت ئارقىلىق ئۇلۇغۇ ئارلىقىنى

خەنلىقى مۇستەملەتكېلىرىنىڭ سەللىكى كادىرلارنى يېدەتتىش مەختىسىدە ئارقا- ئارقىدىن ژۇرگۈزۈۋات- تاقان جاسۇسلاۇق سەپاستىپاڭ مەختىسىنى چەپ- شەنخەن ئابىدريم مەممەت توۋى 1955- 1956- ئابدا ئۆز ئائىلىسىنى ئېلىپ كېڭىھەش ئىتتىپاڭنىڭ كۆچۈپ چەپمە دەو. 1956- 1957- ئىلدىن باشلاپ قىرغىزىستاشىڭ فەرۇن خەزىشىنى ئېلىپ كېڭىھەش ئىتتىپاڭغا كۆچۈپ چەپمە بۇلدۇرۇرىست، ئاۋاتۇرگىپ بېرىست، ئىكىسکوۋا تور- شىما، ئاخىرقى ئىللەرى سودا ساھاسىدا ئىشلەپ 1984- 1985- ئىللى ئەمگەك ۋېپەرانى دېڭەن شەرەپ لىك نام بىلەن پېنسييەگە چىقىندۇ.

ئالىتە پەمرەزەنتى ئوستۇرۇپ قاتارغا قوشقان ئابىدريم مەممەت توۋى 1957- ئىلدىن بېرى كېنىشىنىڭ مۇشتىرى توپلاشتەك شەرەپلەك ئىشىنى قول ئۆزىمەي كېلىۋاتىدۇ. ئۇ «ئىتتىپاڭ»، ئۇئات قاتار- لەق سىللەت، ۋەتەن قايقۇسىنى قىلىۋاتقان تەش- كەنلەتلىرىنىڭ مەركىزىيەتى ئەيئەت ئەزاسى.

ئادەمىنىڭ قەدر- قىيمىتى قاپچە ياشىغانلىغى بىلەن ئەممەس، ئەلگە قانچىلىك نەپ بىرگەنلىك- لىگى بىلەن ئۈچىلىنىدۇ. ئاق كۆڭۈل، خۇش مۇ- ئامىلە سەپد شىمىز ئابىدريم مەممەت توۋىنىڭ شانلىق ھايياتى ياش ئەۋلاتلارغا ئۆلگە بولغۇسىدۇ.

سەپابت ھاپسى

1945- 1950- ئىللى ئابىدريم مەممەت توۋىنىڭ هەربىي ساھاسىدىكى ئۇزۇن ژىللەق تەجىرىبە ماھلىتىنى، ۋەتەن ئازاتلىقى ئۇچۇن خەزمەت قىلىشتىكى ئىشى- قىنى ژۇقۇرى باھالىغان شەرقىي تۈركىستان جومى- ھۇرىيەت مەركىزىيەت كۆمۈنەت رەئىسى ئەلغان تورەم، ئۇنى ئۆز ئىدارىسىدا مەحسۇس قوبۇل قە- لىپ، سوھبەتلەشكەندىن كېيىن صەزىنگۈل ناسى- سرو ئەختىيارىغا تاپسۇرىدۇ. ئەشۇپىرىدە قىقە ئاب-

ئارىمەزدا ئۆز خەلقىنىڭ تەقدىرىمى ئۆيلاپ، ئانا- ۋەتەن ئىستىقلالبىتى ئۇچۇن شىددە، تىلەك جەڭلەرە ئان كېچىپ، قەھرىمانلىق ھائالىيەتى بىلەن ئەلگە تونۇلۇپ ھورىمەت قازاققان ئىسنانلار ئاز ئەممەس.

شەنە شۇلارنىڭ بىرى، نەۋەقراپ ياشلىق دەۋ- دىنىڭ 21 ئىلىنى ئانا ۋەتەنده مەشەقەت هەربىي خەزىمىتى بىلەن ئۆتكۈزۈگەن ئابىدريم مەممەت توۋى- 1920- 1921- 1922- 1923- 1924- 1925- 1926- 1927- 1928- 1929- 1930- 1931- 1932- 1933- 1934- 1935- 1936- 1937- 1938- 1939- 1940- 1941- 1942- 1943- 1944- 1945- 1946- 1947- 1948- 1949- 1950- 1951- 1952- 1953- 1954- 1955- 1956- 1957- 1958- 1959- 1960- 1961- 1962- 1963- 1964- 1965- 1966- 1967- 1968- 1969- 1970- 1971- 1972- 1973- 1974- 1975- 1976- 1977- 1978- 1979- 1980- 1981- 1982- 1983- 1984- 1985- 1986- 1987- 1988- 1989- 1990- 1991- 1992- 1993- 1994- 1995- 1996- 1997- 1998- 1999- 2000- 2001- 2002- 2003- 2004- 2005- 2006- 2007- 2008- 2009- 2010- 2011- 2012- 2013- 2014- 2015- 2016- 2017- 2018- 2019- 2020- 2021- 2022- 2023- 2024- 2025- 2026- 2027- 2028- 2029- 2030- 2031- 2032- 2033- 2034- 2035- 2036- 2037- 2038- 2039- 2040- 2041- 2042- 2043- 2044- 2045- 2046- 2047- 2048- 2049- 2050- 2051- 2052- 2053- 2054- 2055- 2056- 2057- 2058- 2059- 2060- 2061- 2062- 2063- 2064- 2065- 2066- 2067- 2068- 2069- 2070- 2071- 2072- 2073- 2074- 2075- 2076- 2077- 2078- 2079- 2080- 2081- 2082- 2083- 2084- 2085- 2086- 2087- 2088- 2089- 2090- 2091- 2092- 2093- 2094- 2095- 2096- 2097- 2098- 2099- 2010- 2011- 2012- 2013- 2014- 2015- 2016- 2017- 2018- 2019- 2020- 2021- 2022- 2023- 2024- 2025- 2026- 2027- 2028- 2029- 2030- 2031- 2032- 2033- 2034- 2035- 2036- 2037- 2038- 2039- 20310- 20311- 20312- 20313- 20314- 20315- 20316- 20317- 20318- 20319- 20320- 20321- 20322- 20323- 20324- 20325- 20326- 20327- 20328- 20329- 20330- 20331- 20332- 20333- 20334- 20335- 20336- 20337- 20338- 20339- 20340- 20341- 20342- 20343- 20344- 20345- 20346- 20347- 20348- 20349- 20350- 20351- 20352- 20353- 20354- 20355- 20356- 20357- 20358- 20359- 20360- 20361- 20362- 20363- 20364- 20365- 20366- 20367- 20368- 20369- 20370- 20371- 20372- 20373- 20374- 20375- 20376- 20377- 20378- 20379- 20380- 20381- 20382- 20383- 20384- 20385- 20386- 20387- 20388- 20389- 20390- 20391- 20392- 20393- 20394- 20395- 20396- 20397- 20398- 20399- 203100- 203101- 203102- 203103- 203104- 203105- 203106- 203107- 203108- 203109- 203110- 203111- 203112- 203113- 203114- 203115- 203116- 203117- 203118- 203119- 203120- 203121- 203122- 203123- 203124- 203125- 203126- 203127- 203128- 203129- 203130- 203131- 203132- 203133- 203134- 203135- 203136- 203137- 203138- 203139- 203140- 203141- 203142- 203143- 203144- 203145- 203146- 203147- 203148- 203149- 203150- 203151- 203152- 203153- 203154- 203155- 203156- 203157- 203158- 203159- 203160- 203161- 203162- 203163- 203164- 203165- 203166- 203167- 203168- 203169- 203170- 203171- 203172- 203173- 203174- 203175- 203176- 203177- 203178- 203179- 203180- 203181- 203182- 203183- 203184- 203185- 203186- 203187- 203188- 203189- 203190- 203191- 203192- 203193- 203194- 203195- 203196- 203197- 203198- 203199- 203200- 203201- 203202- 203203- 203204- 203205- 203206- 203207- 203208- 203209- 203210- 203211- 203212- 203213- 203214- 203215- 203216- 203217- 203218- 203219- 203220- 203221- 203222- 203223- 203224- 203225- 203226- 203227- 203228- 203229- 203230- 203231- 203232- 203233- 203234- 203235- 203236- 203237- 203238- 203239- 203240- 203241- 203242- 203243- 203244- 203245- 203246- 203247- 203248- 203249- 203250- 203251- 203252- 203253- 203254- 203255- 203256- 203257- 203258- 203259- 203260- 203261- 203262- 203263- 203264- 203265- 203266- 203267- 203268- 203269- 203270- 203271- 203272- 203273- 203274- 203275- 203276- 203277- 203278- 203279- 203280- 203281- 203282- 203283- 203284- 203285- 203286- 203287- 203288- 203289- 203290- 203291- 203292- 203293- 203294- 203295- 203296- 203297- 203298- 203299- 203300- 203301- 203302- 203303- 203304- 203305- 203306- 203307- 203308- 203309- 203310- 203311- 203312- 203313- 203314- 203315- 203316- 203317- 203318- 203319- 203320- 203321- 203322- 203323- 203324- 203325- 203326- 203327- 203328- 203329- 203330- 203331- 203332- 203333- 203334- 203335- 203336- 203337- 203338- 203339- 203340- 203341- 203342- 203343- 203344- 203345- 203346- 203347- 203348- 203349- 203350- 203351- 203352- 203353- 203354- 203355- 203356- 203357- 203358- 203359- 203360- 203361- 203362- 203363- 203364- 203365- 203366- 203367- 203368- 203369- 203370- 203371- 203372- 203373- 203374- 203375- 203376- 203377- 203378- 203379- 203380- 203381- 203382- 203383- 203384- 203385- 203386- 203387- 203388- 203389- 203390- 203391- 203392- 203393- 203394- 203395- 203396- 203397- 203398- 203399- 203400- 203401- 203402- 203403- 203404- 203405- 203406- 203407- 203408- 203409- 203410- 203411- 203412- 203413- 203414- 203415- 203416- 203417- 203418- 203419- 203420- 203421- 203422- 203423- 203424- 203425- 203426- 203427- 203428- 203429- 203430- 203431- 203432- 203433- 203434- 203435- 203436- 203437- 203438- 203439- 203440- 203441- 203442- 203443- 203444- 203445- 203446- 203447- 203448- 203449- 203450- 203451- 203452- 203453- 203454- 203455- 203456- 203457- 203458- 203459- 203460- 203461- 203462- 203463- 203464- 203465- 203466- 203467- 203468- 203469- 203470- 203471- 203472- 203473- 203474- 203475- 203476- 203477- 203478- 203479- 203480- 203481- 203482- 203483- 203484- 203485- 203486- 203487- 203488- 203489- 203490- 203491- 203492- 203493- 203494- 203495- 203496- 203497- 203498- 203499- 203500- 203501- 203502- 203503- 203504- 203505- 203506- 203507- 203508- 203509- 203510- 203511- 203512- 203513- 203514- 203515- 203516- 203517- 203518- 203519- 203520- 203521- 203522- 203523- 203524- 203525- 203526- 203527- 203528- 203529- 203530- 203531- 203532- 203533- 203534- 203535- 203536- 203537- 203538- 203539- 203540- 203541- 203542- 203543- 203544- 203545- 203546- 203547- 203548- 203549- 203550- 203551- 203552- 203553- 203554- 203555- 203556- 203557- 203558- 203559- 203560- 203561- 203562- 203563- 203564- 203565- 203566- 203567- 203568- 203569- 203570- 203571- 203572- 203573- 203574- 203575- 203576- 203577- 203578- 203579- 203580- 203581- 203582- 203583- 203584- 203585- 203586- 203587- 203588- 203589- 203590- 203591- 203592- 203593- 203594- 203595- 203596- 203597- 203598- 203599- 203600- 203601- 203602- 203603- 203604- 203605- 203606- 203607- 203608- 203609- 203610- 203611- 203612- 203613- 203614- 203615- 203616- 203617- 203618- 203619- 203620- 203621- 203622- 203623- 203624- 203625- 203626- 203627- 203628- 203629- 203630- 203631- 203632- 203633- 203634- 203635- 203636- 203637- 203638- 203639- 203640- 203641- 203642- 203643- 203644- 203645- 203646- 203647- 203648- 203

ЧТО НЕСУТ ВЕТРЫ ЛОП-НОРА.

Общеизвестно, какую опасность для человечества представляет ядерное оружие. Именно поэтому по всему миру активизируется движение за запрещение его использования.

Результатом этого движения в настоящее время является закрытие ядерных полигонов. Созданное в 1989 году под руководством Олжаса Сулейменова международное антиядерное движение "Невада-Семей", в результате активной деятельности 29 августа 1991г. добилось закрытия полигона для ядерных испытаний в Семее, что послужило толчком для временного прекращения ядерных испытаний в России, Франции и Америке.

Однако Китай, не довольствуясь ограничением рождаемости народов Уйгурстана и тем самым препятствуя естественному приросту населения, открыл Лопнорский полигон для ядерных испытаний напрямую способствующий вымиранию коренных народов.

Время и направление ветров при испытании ядерного оружия тщательно подбирается таким образом, чтобы их воздействие было направлено на территорию Уйгурстана и граничащих с ним республик Средней Азии и Казахстана, и не влияло на внутренние районы самого Китая. В результате, наши соотечественники проживающие в этом регионе подвергаются тяжелейшим болезням и преждевременно гибнут.

Выяснено, что причиной раковых заболеваний в районах Нарынской области Кыргызстана, граничащих с Китаем является воздействие ядерных испытаний на полигоне · Лоп-Нор. Также на научной основе доказано влияние ядерных испытаний Лопнорского полигона на урожай полей Талды-Курганская и Алма-Атинской областей Казахстана.

Закрытие Семейского полигона вдохновило общественность на деятельность по прекращению ядерных испытаний на Лоп-Норе.

14 декабря 1993 года в г. Бишкек, под руководством доктора физико-математических наук, профессора К.Каримова состоялась учредительная конференция Лопнорского антиядерного движения, и утвержден его устав.

Цели движения - исключение ядерного оружия и войн из человеческой цивилизации, экологическая и социально-экономическая реабилитация регионов Кыргызстана, пострадавших от ядерных испытаний в Лоп-Норе, и губительных экологических воздействий, возрождение Природы, Человека и Культуры.

Хотя группой ученых и ведутся исследовательские работы в этом направлении, из-за нехватки средств имеются трудности по созданию научной лаборатории, антиядерной пропаганде, изучению последствий ядерных испытаний на местах.

Мы не думаем что эти трудности долговременны.

По мнению ученых, если Китай не прекратит ядерных испытаний на Лоп-Норе народы Уйгурстана подлежат вымиранию в ближайшие 50 лет.

Размещенный в Уйгурстане Лопнорский ядерный полигон представляет угрозу не только для его народов, но и для народов всей Средней Азии и Казахстана. Поэтому долг каждого из нас добиться закрытия ядерного полигона.

ئىكىتنىڭ تەشەپپۇسى بىلەن نامايسىچىلار توپى ئوبىكومغا
قاراپ ئاقتى . كۈن ئولتۇرۇپ كەچ كىرىپ قالغان سىيىھى ، نا -
مايسىچىلارنىڭ ئالدى ئوبىكومغا يېتىپ بېرىپ ، ياسلىرى سالا -
سۇمۇلارنىڭ ئۆستىدىن ئارتاسىپ قوراغا چۈشتىكە ئۈلەن -
گەن سىيىھى . ئەنە شۇ مەزگىلدە ئاۋاتومات ، پۇلېمۇتلارنىڭ
تارىلىداب ئاۋازى ياكىرىدى . قۇرالىسىز خەلق قىچىشقا
مەجبۇر بولدى . بىرەمەمىدىلا خەلق تارقىلىپ بىرتوب كىشى

کونسو لخانه تەردەپکە ماڭدى. مەن ئوبىكوم دەرۋا زىسى
ئالدىغا يېقىنىشىپ قالغان نىدىم. بىركىشى ۱۸-۲۰-ھ ياشلىق
رەنگىتى يولەپ تۈرىۋاتقان نىكەن. ئۇكىشى بىلەن سىككى-
مەز يارىدار رەنگىتى قوللىقلاپ ئىلى ئوبلاستلىق دوختۇر-
خانىسغا ئېلىپ باڭۇق. كە يىشىمىزدىن گاز ۶۹- ماشىنى كې-
لىپ توختىدى. ماشىندىن بىر دۇس كىشى چىقىپ يارىدارنى
ماشىنىغا سېلىڭلەر دېگەندەڭ قىلدى. يارىدار دوختۇر-
خانىقا يەتكۈزۈلەن بىلەن، خىتاي دوختۇرلىرى يارىدارلارنى
قوبۇل قىلىشتىن باش تارتىتى. توپلانغان خەلقنىڭ سوقۇت
کونسو لخانىسغا بېرىپ، بۇ قانلىق پاجىئەگە سوقۇپتۇت-
دەپساڭ ئارىلىشىشىنى تەلەپ قىلغاندىن كېيىن، سوقۇپتۇت
ۋە كىللەرنىڭ قاسقۇ تەلەپ قانشى بىلەن يارىدارلار دوختۇر-
خانىقا قوبۇل قىلىنىدى. بىراق كۆپ ئۇتەھىي ئۇ
يارىدارلارنىڭ ھەممىسى قاماققا ئېلىنىدى.

29- ماي قانلىق پاجىئەسى نەتىجىسىدە 200 دىن ئارتۇق ئادەم قۇربان بولغان ئىدى. رەھىم سىز خىتاي. ئەسکەرلىرى يارىتىار بولۇپ يېتىپ قالغانلارنىڭ كوكىرىنىڭ سىخ تىقىپ ئولتۇرىسى. قانلىق پاجىئەنىڭ ئىزىنى تىزدىن يوقتىش ئۈچۈن، بارلىق ئولتۇرۇلگەن قېرىندىسىلىرىنىڭ جەسەتلىرىنى ئوبكۈمىنىڭ قوراسىدەكى قۇددۇقتا تاش. لاب كومۇۋەتكەن بولسا، كوچىغا توکۇلگەن قانلارنىڭ پا- جىئە يۈز بىرگەن ئاخشىشىلا ڈۈيۈپ - تازىلاب، سەرەم- جانلاب بولغان ئىدى.

شۇ كېچىدىلا، ھەربىي ماشتىلار بىلەن شەھەر ئارىلداپ،
تۇنقاۇن باشلاندى. ئەتسى ھەربىي ھالەت ئىلان قىلىنى.
بىرنە چىچە كۈندىن كېپىن، قورچاق رەئىس سەپىدلىك
بەش ماددىلىق بۇيرۇغۇ ئىلان قىلىنىپ، ۋەجە-ماي پاجىئە.
سىنى بىر ئۈچۈم ئۆزگەرمەس يەرلىك مىللەتچى ئۇنىسۇر-
لارنىڭ، چەتىئەل شىپۇنلىرىنىڭ قۇرتۇتىشى بىلەن كەلتۈر.
دۇپ چىقارغان سىشى دەپ توهىيەت قىلدى. ئىنقلاش،
كۈردەش، قاماقة باشلار قايتىدىن باشلاندى. سوۋۇتىنىڭ
غۇلصبىدىكى كوشۇلخانسىي يېپىلدى. ئۇنىڭدا ئىشلەيدى--
ھەن تاش موھەممەت روزا خۇن ئۇغلى، سۇلتان ئۆسمى-
كەربايپۇ، غېنى ھۇسەينلەر قولغا ئىلىنى.

سُه مُسْدَنْ نَابِدْ مِرْهَلْمْ نُوْغَلِيٰ -
29- ماي قانلىق پاجىئە سىناف شاھىدى.

سائب ٹاپری

Месторасположение Лопнорского антиядерного движения в Кыргызстане: г. Бишкек, ул. Киевская, 43 (в помещении Славянского университета)

расчетный счет:
р/с 000700002 АКБ КыргызКРАМДС-
банк, код 330107719

А.ХУСАЙНОВ,
*председатель исполкома
Лоппорского антиядерного движения
в Кыргызской Республике.*

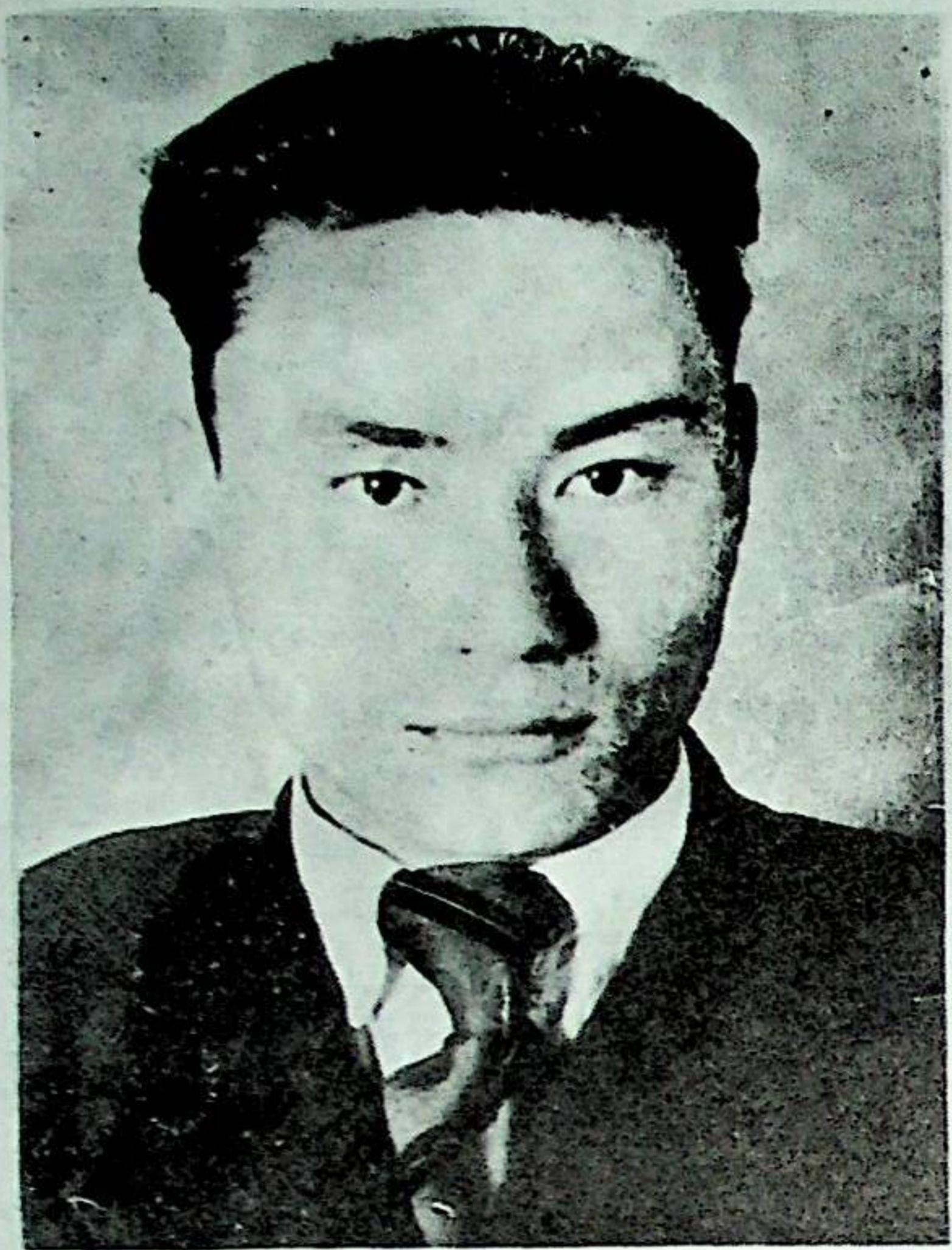
(پہلی 5 بتہ)

کوئی سؤولغا، قىشقىر، عۆلجا كوشۇلغانىلىرى، چۈچەك،
بورتالا ۋاکالەتخانلىرىنى ئېچىپ، سوۋىت پاسپورتىنى مەض-
ې تۈردىن بولغا ياكى سالقا سېتىپ كوبىچىلىكىنى ئۈمىمەتىز-
نىڭ سوۋىت سىپاھىغا كوشۇشكە ئۈندىسى. نەنجىنە
1954-ئىلىدىن جىئى-ئىلىغىچە مىڭلىغان ئائىلە سوۋىتكە
ئوتۇپ كەتتى. 1962-ئىلى داشۋىسى 550 كىلو مەتر كېلى-
دىغان چىكارا ئېچىلىپ، ئاممىسى كوشۇش تېخىنۇ كۈچۈدۈ-
دى. بۇنىڭغا يە سوۋىت، يە خىتاي هوكتۇمىتى تەرىپىدىن
صېچقاندا اق توستۇنلۇق بولىدى. چۈنكى ۋۇقۇرىدا ئېيتىلە-
غاندەك سوۋىت هوكتۇمىتى ئەمگەنىڭ كۈچىگە مۇھتاج بول-
سا، خىتاي مۇستە ماىسەكىچىلىرى زىمن ئېگىلىرىنىڭ كوبىرەك
كېتىشنى خالايتتى. سەلۇماتلارغا قارىغاندا ئاپرىيل، مايى
ئىككى ئاي ئىچىدە تەخىنەن 67 مىڭ كەشى چىكارادىن ئۇ-
توب كەتكەن. ماي ئېينىڭ ئىككىنچى يېرىسىدىن باشلاپ،
قورغاس چىقاراسىغا قاتتايدىغان ئاۋۇتوبۇسلىرىنىڭ كوبىيەتىلە-
گەن ئىدى. لېكىن صە-ماي سەھەرلىگى، ئاۋۇتوبۇس بە-
لىپلىرىنىڭ ئالدىن-ئالا سېتىلىپ بولغانلىغىغا قارىماي،
ۋۇقۇرىنىڭ بۇيرىقى بويىچە غۇلجا. قورغاس قاتشى تۆختەن
ئۆزىمەن ئىئەتلىرىنى تۆزلىتەن ئىككى چۈك ئىمپېرىيە رەزىل
سەيامىتىنىڭ قۇربانى بولغان خەلقىنىڭ بېشى قېپىپ تۈر-
غان پەيىتە غۇلجا. قورغاس قاتشىنىڭ تۆختەلىشى 29-
ماي ۋە قىئەسىنى كەلتۈرۈپ چىقادى.

29- ماي كۇنى ئەستىنلىرىنىڭ غۇلجا قاتتاش بېكىتى ئالا-
دىغا تۆپلا يقان ئادەملەر غۇلجا- قورغاس قاتشىنىڭ توخىز
تىتىغا نارازىلىق بىلدۈرۈپ، ئاڭ توپۇس تەلمىپ قە-
لىسىقا باشلىدى. بېكىتەمە مۇرپىتى بۇ تەلمەپنى ھاندۇرالا-
سىدى. ئىلى ئۆبلىسىنىڭ خۇچاق باشلىقى قۇرمان ئىلى ئۆس-
پان كېلىپ غۇلجا- قورغاس قاتشىنىڭ ھوکۈمەت تەرى-
پىدىن توختىتىغا نارازىلىقىنى بىلدۈرگەن بولسىمۇ، خەلق ئۇنى
قورشۇۋېلىپ قورغاس قاتشىنى ئەكسىز كەلتۈرۈشتى تە-
لەپ قىلدى. گۇدوگە ئېلىنغان قۇرمان ئەلىنى بۈشىتىقا
كەلگەن ساقچىلار خەلقىنى سىنجىلاڭىزۇرالىسىدى. بىرئازدىن
كېين چىش - تۇنۇغۇنچە قۇرالالا يقان چىرىكىلەر ماشىندى-
ملارنىڭ ئۇستىگە پۇلەمۇتلىرنى ئورنىتىپ كېلىپ ھەيۋە قە-
لىش بىلەن ڦىفلىغان توپىنى تارىشىقا ئۇرۇتفان بولسىمۇ
نامايشچىلارنىڭ تاش ئېتىپ كورسەتكەن قارشىلىقىغا
بەرداسلىق بېرەلىسىدى، قۇرمان ئىلى سوقۇت چىغىاراسىفە-
چە بولغان غۇلجا- قورغاس قاتشىنى ئەكسىز كەلتۈ-
رۇش ھەققىنە بۇيرۇق چىقىرىپ، قول قويۇشقا مەجبۇر
بولدى، بۇيرۇق يېزىلىپ قەغمىزگە تامغا باستۇرۇش ئۇ-
چۇن نامايشچىلار توبى قۇرمان ئەلىنى ئالدىغا سېلىپ، ئە-
لى ئۆبلاستلىق ھوکۈمىتىنىڭ ئالدىغىچە كەلدى. قۇرال-
لىق پۇست قويىلغان دەرۋازىنى كۈچ بىلەن ئېعىپ كىرىپ
ئۈچ قەۋەتلىك بېنابى ئېگەللەسىدى. قۇرمان ئىلى ئىلامى-
سىز بۇيرۇق قەغمىزگە تامغا يېسىپ بەردى. لېكىن بۇ قور-

ЖИЗНЬ, ПОСВЯЩЕННАЯ НАУКЕ

Интеллектуальный потенциал суверенного Кыргызстана представляет собой единое целое состоящее из ученых - представителей различных наций и народностей. Ученые, во все времена своим самоотверженным трудом множили достояние республики. Ниже приводим сведения об одном из них, нашем соотечественнике, археологе А.К. Кибирове.

В многонациональном ряду видных ученых Кыргызстана почетное место занимает и археолог, уйгур по национальности, А.К. Кибиров. Он родился в 1919 году в с. Грозное, ныне Аманбаево, Таласской области. После окончания средней школы в 1937 г. он поступает на исторический факультет Киргизского педагогического института, который с отличием окончил в 1941 г. В 1941-44 гг. А.К. Кибиров работает учителем истории в средней школе, с. Грозное и в 1944 г. поступает в аспирантуру при Киргизском филиале АН СССР, где специализируется по истории уйголов и археологии Кыргызстана. Диссертационную работу на тему "Социально-экономический строй Уйгуринстана XIII-XIV вв.", он готовил под руководством профессора А.Н. Бернштама и научного консультанта член-корр. АН СССР профессора С.Е. Малова. В 1949 году А.К. Кибиров в

городе Алма-Ате блестяще защищает диссертацию на соискание ученой степени кандидата исторических наук. В отзывах на данную работу отмечался важный вклад автора в историю уйгурства. В диссертации на основе уйгурских юридических документов наиболее полно по тому времени рассмотрены многочисленные вопросы экономики, социальных отношений и аппарата управления в Уйгуринстане и частично в Монгольском государстве, в состав которого уйгуры входили в XIII-XIV вв.

Учебу в аспирантуре А.К. Кибиров активно сочетал с участием в археологических экспедициях, работавших под руководством А.Н. Бернштама на Тянь-Шане, Алае, Памире и Фергане.

С 1950 г. А.К. Кибиров самостоятельно возглавляет археологические исследования в Кыргызстане. В 1950-1951 гг. экспедиция под его руководством изучает древности Чаткальской долины. За два года в этом высокогорном районе удалось открыть десятки неизвестных для науки памятников: наскальные рисунки, курганные могильники, поселения, горнорудные выработки, культовые сооружения поры античности, средневекового и нового времени. Результаты исследований экспедиции были обобщены в двух его работах, которые содержат наиболее полную сводку материалов по истории и культуре кочевого и оседлого населения Чаткала далекого прошлого.

В 1953-54 гг. А.К. Кибиров назначается заместителем начальника, а в 1955 г. начальником Киргизской археолого-этнографической экспедиции АН СССР. Одновременно он возглавлял и Тянь-Шаньский археологический отряд. В истории археологического изучения Тянь-Шаня, работы этого отряда являются наиболее масштабными. Впервые удалось обследовать верховья р. Нарын, котловину оз. Сон-Куль,

Сусамырскую долину и выявить на их территории разнообразные древности. Многочисленные памятники древних кочевников были открыты и раскопаны в Кочкорской, Джумгальской, Карабудакской, Атбашинской, Тогуз-Торосской долинах и других местах. Работы А.К. Кибирова на Тянь-Шане в 1953-1955 гг. в большой степени дополнили данные предшествующих исследований. Почти все материалы своих исследований на Тянь-Шане А.К. Кибиров опубликовал в ряде своих работ, которые в настоящее время служат ценных источниками при изучении древностей Кыргызстана.

Значителен вклад А.К. Кибирова в подготовку к изданию 1-го тома "Истории Киргизии" вышедшего в свет в 1956 г. Он один из авторов и редакторов "Истории Киргизии" учебного пособия для средних школ республики, издданного в 1957 г. Важное значение имеют работы А.К. Кибирова о памятниках бронзового века, по истории археологического изучения и периодизации истории Кыргызстана.

Большое внимание А.К. Кибиров уделял пропаганде и охране историко-культурного наследия кыргызов. Он постоянно выступал с лекциями и беседами по археологии и истории Кыргызстана перед населением республики. А.К. Кибиров принимал активное участие в научных конференциях, проходивших в городах Фрунзе, Ташкенте, Москве и Ленинграде, выступая на них с докладами. В целом же его научное наследие составляет важный раздел в историографии истории и археологии Кыргызстана.

Д.Ф. ВИННИК

Ст. научный сотрудник Института истории НАН Кыргызской Республики

КИРГИЗСКИЙ ФИЛИАЛ АКАДЕМИИ НАУК СССР

А. КИБИРОВ

АВТОРЕФЕРАТ

диссертации на соискание степени кандидата исторических наук

СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКИЙ СТРОЙ УЙГУРИСТАНА XIII—XIV ВВ.

(по уйгурским юридическим документам)

Фрунзе 1949 г.

"Уйгур-шоу"-программа для молодежи.

9 мая 1994 года в кафе "Текстильщик" г. Бишкек состоялся молодежный вечер с музыкально-развлекательной программой "Уйгур-шоу". Инициаторами программы выступила молодежная группа общества "Иттипак" уйголов Кыргызстана, при непосредственном его содействии.

Среди мероприятий, проводимых Обществом для уйгурской диаспоры, последнее занимает особое место. И вот почему. Далеко не секрет, что в силу всевозможных объективных и субъективных причин, молодое поколение уйголов все дальше и дальше отходит от национальных традиций, культуры и истории. О знании родного языка говорить и вовсе не приходится. В лучшем случае оно на бытовом уровне. К сожалению процесс этот усиливается и со временем может принять необратимый характер.

Словом, уже сегодня, не откладывая, нужно предпринимать определенные меры, способные вызвать у молодого поколения живой интерес к своей культуре, истории, традициям и языку, пробудить национальное самосознание.

Первым шагом на этом пути явилось издание приложения на русском языке к газете "Иттипак", издаваемой Обществом. В этом приложении начат цикл статей об уйгуре. Публикации носят познавательный характер и при этом легко читаются. Следующим шагом в этом сложном процессе явилось намерение провести ряд вечеров для уйгурской молодежи. Конкретным воплощением этой идеи и была 1-ая музыкально-развлекательная программа "Уйгур-шоу", с сообщения о которой начиналась данная статья. Ее автор, в качестве участника программы, был свидетелем того, что вечер удался. На всем его протяжении звучала живая уйгурская речь, фольклорная и современная музыка, танцы.

Хорошая сервировка столов, наличие легких напитков подчеркивали ощущение праздника.

В качестве изюминки организаторы предложили игру "Доска чудес" на знание национальной кухни и музыкальных инструментов. Судя по реакции зрителей она будет иметь продолжение на всех последующих вечерах.

Особенно запомнились яркие выступления известного музыканта Пархада Аширова с сыном Дильшатом, участника хит-парадов г. Бишкек Фархада Турдиева, исполнившего свои произведения, искрометный танец гости из Урумчи Халичи Махамед, выступление молодого скрипача Саяры Мухамедовой, исполнившей венгерский "чардаш" в сопровождении ансамбля. Приятной неожиданностью для зрителей стало исполнение латино-американских танцев "Румба" и "Джайв" лауреатами конкурсов бальных танцев братом и сестрой Бакиевыми. Виртуозной техникой, эффектностью костюмов и личным обаянием Руслан и Рушана буквально завладели залом и зрителями.

Гвоздем программы, без сомнения, было выступление лауреата международных фестивалей, многих конкурсов бывшего Союза Султана Каримова. Зрители бурными аплодисментами по достоинству оценили приятный тембр и высокий профессионализм певца, с одинаковым успехом исполнявшего уйгурские, узбекские и другие песни народов Востока. Говоря о программе, нельзя умолчать о тех кто ее вел. На мой взгляд дебют молодых ведущих Разии Абдушукур и Салихана Бабаджанова удался.

В общем, программа имела успех. Об этом в своих отзывах заявили, как гости вечера, прибывшие из Уйгуринстана (СУАР), Узбекистана, Турции, так и сами бишкекчане. Остается только

удивляться как не имея ни своего помещения, ни аппаратуры, молодежной группе удалось подготовить вечер на хорошем уровне. Кстати, об отсутствии материальной базы и элементарных условий для работы, оргкомитет довел до сведения зрителей тут же на вечере, в надежде на взаимопонимание и поддержку. И не ошибся. В результате, до окончания вечера были собраны определенные взносы, послужившие началом сбора средств на покупку собственной аппаратуры. Молодой, но уже известный бизнесмен А. Мехманов пообещал организаторам шоу-программы 500\$ для этой цели.

О социальной значимости одной только шоу-программы нет нужды много говорить. Нет сомнения в том, что подобные вечера станут центрами общения уйгурской молодежи, где она в популярной форме сможет почерпнуть для себя познания истории нации, ее культуры и традиций.

В общем начало есть и оно обнадеживает. Как пойдут дела дальше, зависит от нас с вами дорогие соотечественники. Уверен, помочь молодежи захотят многие. Тем кому не безразличны ее проблемы и кто имеет возможность оказать содействие уже сегодня, сообщаем адрес:

Молодежная группа Общества "Иттипак" уйголов Кыргызской Республики, г. Бишкек, ул. Пушкина, 78 (Бывшее здание исторического музея)

Бизнесмены, предприниматели и просто деловые люди, откликнитесь!

Н.САМЕТОВ

Зам.председателя Общества уйголов
"Иттипак" Кыргызской Республики

